

VIDABONA

Esglesieta, petita parròquia muntanyenca, en el Ripollès, amb poques cases, agre. al mun. d'Ogassa en els pendents del Taga, 0h15 a l'E. i a nivell de *Salto*. Oït allí *bidabône*, exc. 115 (V-1930). En parla C.A.Torras (*Pir. Cat., Rip.*) i Milà F., ed. 1853, del *Romllo*. n.º 36, el qual en cita una menció medieval *Vita Bona*.

MENC. ANT. 890: en l'Acta de Dedicació de St. Pere de Ripoll, el bisbe Godomar li concedeix «decimas et prim. de villa<r>iis nomibus Pailleriis, campo de *Avandali*, *Vitabona*, *Salto*, *Animantias*, *Balbos* ---» (*MarcaH.*, c. 823.25; doc. que malgrat dubtes de SerraV. [*Pinós M.* III, 258] accepta com genuí: Abadal, *Cat. Car.* II, 161.19); 979 *Vidabona* (Monsalv. I, 239, *Cat. Car.* 167.9); S. XII: Sta. Maria de *Vitabona* (II) Sta. Ma. de *Vitabona* (I, III) llistes de parr. Pladevall, n.º 309; 1330: Sti. Petri de *Vidabona*; 1332: eccl. de *Vidabona* (*Misc. Griera* I, 373, 384).

Hi adjunto un NL de sign. semblant:

VIDAMENYA

El nom antic del poble de *Palautordera*, al peu del Montseny.

MENC. ANT. 868: «*Bitamenia*, nunc apellatur *Pallatium*» (*Cat. Car.* II, 357.22). Després el trobo escrit el 909: *Bitaminia*; 989: *Vitdamenia* (cites en *Cat. Car.*); 1095: *Vidanebia*; 1176: parr. Ste. Marie de *Palacio Tordera* que dicitur *Vita Menie*, cit. junt amb Pertegàs (MiretS., *Templ.* 163n. 2); 1185: *Vitamenia*. En fi en un doc. de 1220, el nom d'un paborde del monestir: «*Petrum de ameniis*, prepositum Sti. Cucuphatis» (*Cart. S. Cugat* II, 411), que podem imaginar usant el nom de (*Vid*)*amenya* en forma abreujada, i en plural designant els encontorns d'aqueixa població.

ETIM. clara en l'essencial: VITA AMOENA. És sabut que l'ús de *amoenus* és clàssic en llatí aplicat espt. als llocs d'estatge plaent: «*vertere in locum amoenum et selectum*» (Ciceró, *Att.* 3), «*amoenum rus*» (Horaci, *Od.* III, 12). Però també es deia de la vida que s'hi duia: «*amoena vita*» (Tàcit II, 64.13.3). Aquí doncs, tenim una aplicació evident de la frase de Tàcit. Ja en la menció més antiga comença a sorgir-hi el sinònim *Palau*, i sembla que el 1176 ja s'usava *Palautordera* en primer lloc. Com que a *Vilamajor* hi havia una residència palaciana dels Comtes de Barcelona (de la qual va aplegar tantes notícies Balari, *Orig.*), i *Vilamajor* és ben a prop (uns 4 k. a l'OSO.), és versemblant imaginar que vora el poble veïnguessin ells mateixos un palauet o pavelló més refrescat pels aires del Montseny que hi és més a prop que *Vilamajor*: d'ací un nom tan clàssic. Si no fos que no ens expliquem bé la terminació palatal -*nya*,

que tenim ben comprovada, amb caràcter constant des del S. IX, en les 6 mencions citades. L'explicació d'aquest detall em sembla trobar-se en la predilecció amb què els romans usaren el comparatiu *amoenior* justament amb aqueixa mena d'aplicacions: en el mateix Tàcit trobem *amoenior villa* 'un xalet deliciós' (*Hist.* II, 14.4.30), *amoenior* Virgili explicat per un glossador grec molt antic com *επιτερπής* 'agradable, saborós' (*CGL* II, 1637). És més, es veu que a còpia d'usar tant aquest comparatiu masculí i el neutre *amoenius* es devia formar un nou adjectiu plural neutre: *amoenia loca* traduït al grec «*ἀκται*» per un altre glossador arcaic (*CGL* II, 16.37), i ja recollit per Forcellini. Segui d'aquesta forma vulgar o com resultat *amènye(r)* del fem. clàssic VITA AMOENIOR, es deu justificar la forma palatal -*enya*. No mancaven en la Catalunya Comtal els sòlids humanistes familiars amb la gran literatura llatina, car en aquell Ripoll, al qual fou sotmès *Vidabona* en el S. IX, l'enamorat i inspirat Monjo Anònim escriví hexàmetres de llengua i versificació magistrals.

D'altra banda és cert que l'aplicació d'aquesta noció a *Vidabona* podia obeir a una raó menys seglar; puix que és dedicada a Santa Maria: coneixem altres santuaris marians que porten el nom de *Vida*, per llur consagració a l'excelsa 'font de la vida' del Salvador de tots els cristians. *Nostra Senyora de Vida* és el nom que donen des del S. XIX a l'ermita que abans es deia de Sta. Magdalena, i el que des de 1750 s'aplica a la de St. Pere de a Roca, te. de *Fullà* (Ponsich, *Top.* 25, 108). Potser així mateix ens podem explicar el nom de *Son Vida*, important poss. del te. de Palma de Mallorca (XI. 132.11, Masc. 25C2). Un nom germà del nostre *Bonavida*, es troba repetidament a l'Alvèrnia: *Bonevide* «*écart*» te. *La Trinitat*, i un altre, te. Lieutadec (*Bonavida 1508*) (Amé, *Di. Top. du Cantal*): com que aquest és un «*domaine ruiné*» és probable que hi hagués una capella.

L'arrel, almenys històrica, és ben diferent, en un NP medieval: era nom de jueus: 1078: «*ipsas vineas que fuerunt Bonavite*, israelite» (*Cart. St. Cugat* II, 355); 1252: «*Salomoni filio Boni Vide*» (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* 362).

Hi ha una semblança molt més imperfecta amb un nom italià: «*Castellare Guidonono*» per al qual Gamillscheg voldria postular un ètmon longobard *Widibon* (*Rom. Germ.* II, 107) acollit amb escepticisme (crec amb raó) per Bruckner (*Vox Ro.* II, 179). Per ventura alteració de *Vidabona* amb contaminació de Guido? Més aviat simplement compost de l'it. *guida* amb el sentit de 'bon guia'.

VIDAL

A part del NP, que no correspon tractar en aquesta